

Handlingsplan

- mot mobbing og utenforskap

Virksomhet Raet barnehager

Innhold

Innledning	3
Personalets ansvar	4
Foreldresamarbeid og foreldremedvirkning	4
Forebygging	4
Plikten til å følge med	5
Plikten til å melde ifra	6
Plikten til å undersøke	8
Plikten til å sette inn tiltak	12
Litteratur	15

Innledning

Virksomhet Raet barnehager har utarbeidet denne handlingsplanen, for å sikre at det arbeides ut fra en felles forståelse med å forebygge og stoppe krenkelser, mobbing og utenforskap i våre barnehager. Planen skal gjennomgås i SU ved oppstart av nytt barnehageår.

Barnehageloven sier at «Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering» (Barnehageloven §1).

«Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser. Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna» (Barnehageloven § 41).

Rammeplanen for barnehagen påpeker at personalet i barnehagen skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre. Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. Alle barn skal kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne.

Denne handlingsplanen er et verktøy for å ivareta aktivitetsplikten i Barnehageloven § 42, som sier at barnehagen har plikt til å sikre at barnehagebarn har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Planen ivaretar også § 43 som sier noe om skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen krenker et barn.

Det skal være lav terskel for hva som ansees for krenkelser mot barn. Krenkelsesbegrepet i barnehager er objektivt, og skal baseres på en helhetlig vurdering, ikke bare på det enkelte barns opplevelse.

Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning (Ingrid Lund, 2017).

Sarpsborg kommune satser på forebygging og målet er at barn og unge skal vokse opp til å bli trygge, robuste medborgere og utrustes til å gjøre bevisste veivalg for seg selv og Sarpsborgsamfunnet. Sarpsborg kommune har en forebyggende handlingsplan, «Tett på – for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø». Med vår handlingsplan mot mobbing og utenforskap følger vi opp denne planen.

Utarbeidet januar 2018
Revidert oktober 2018, mars 2021

Personalets ansvar

Alle som arbeider i barnehagen har en plikt (aktivitetsplikt) til å melde fra til styrer om enhver mistanke eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. De som arbeider i barnehagen har også en skjerpet aktivitetsplikt. Dette betyr at dersom en som arbeider i barnehagen får mistanke om eller kjennskap til at en kollega utsetter eller har utsatt et eller flere barn for krenkelser, så skal det meldes ifra til styrer. Det er alltid de voksne som har ansvaret for relasjonene i barnehagen. De er ansvarlige for at alle barn opplever at de er viktige, at de blir sett og hørt og at de får være med i lek. Det skal være fokus på, og iverksettes tiltak både for den som blir mobbet og den som mobber.

Foreldresamarbeid og foreldremedvirkning

Barnehagen og foreldrene har et felles ansvar for å forebygge mobbing og hindre utenforskap. Hvis et barn viser tegn til endret atferd og/eller mistriksel, skal det være lav terskel for handling fra foreldre og barnehage. Det er viktig at foreldrene er bevisst på å være gode rollemodeller for barna sine. Hvordan kommunikasjon foregår mellom familiemedlemmer og hvordan man prater om andre hjemme, har sterk overføringsverdi til hvordan barn møter og kommuniserer med andre barn. Barnehage og foreldre må sette klare grenser for hva som er akseptabel og ikke akseptabel atferd for barna.

Forebygging

Lek, vennskap og gode relasjoner er et av de viktigste virkemidlene mot krenkelse, mobbing og utenforskap. Etablering av trygghet og gode relasjoner mellom barn og voksne er det første steget mot å fremme et godt læringsmiljø i barnehagen. Vi bruker trygghets sirkelen som arbeidsverktøy. Dette hjelper oss å se, forstå og møte barns følelser og atferd i samspill og relasjoner. De voksne i barnehagen må ha god kunnskap om lek for å forstå samspillet i barnegruppen. Det er de voksnes ansvar å sikre at alle barn har like muligheter for å delta i leken, og på denne måten legge til rette for å etablere og vedlikeholde vennskap.

Aktuelle verktøy som kan benyttes i arbeidet med forebygging:

- Kartlegge relasjoner voksen/barn og barn/barn.
- Refleksjonsmøter der voksne reflekterer over egne holdninger og væremåter.
- «Grønne tanker, glade barn» - et materiell for å hjelpe barn å sette ord på følelser.
- Samtalekort/refleksjonskort - til bruk i samtale med barn.
- Barnelitteratur.
- Pedagogiske opplegg om temaer som inkludering, kritisk tenkning og mangfold, som det vises til i planen «Tett på- for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø».

Plikten til å følge med

Begynnende mobbeadferd, mobbing og utenforskap kan være vanskelig å oppdage. Det er viktig at personalet har en felles forståelse for hva mobbing, krenkende atferd og utenforskap innebærer. Det er viktig å være oppmerksom på både alvorlige enkelthendelser og negative samspillsmønstre i barnegruppa, som utvikles over tid. Ansatte skal også følge med dersom kollegaer krenker barn med sin væremåte.

Hvordan identifisere krenkelse, mobbing og utenforskap blant barn?

(Eksempler på hva man kan se etter)

- Noen utelates fra leken.
- Betingede trusler, f.eks. «hvis du ikke... så vil jeg ikke leke med deg».
- Åpne trusler, f.eks. «jeg skal slå deg..!».
- Fortelle stygge ting om andre.
- Bruk av stygge ord og navn.
- Le på en stygg måte av noen som har gjort eller sagt noe.
- Ta eller ødelegge andre sine ting.
- Fysisk aggresjon, f.eks. slå, dytte.
- Tvinge noen til å gjøre noe de ikke har lyst til.
- Indirekte mobbing, f.eks. ufine hendelser i lek, roller barnet tildeles i lek, hierarki i barnegruppa.
- Bruk av ironi/latterliggjøring.
- Noen favoriseres framfor andre.

Hvordan identifisere krenkelser fra voksne?

(Eksempler på hva man kan se etter)

- Mangel på anerkjennelse.
- Bruk av ironi på bekostning av barnet.
- Bruk av kroppsspråk og stemme på en måte som gjør barnet utrygt.
- Irettesettelse av barn, når grensesetting gjøres på en «hard og kald» måte.
- Favorisering av enkeltbarn.
- Snakke nedlatende om barn og familier.
- Kjefting.
- Bruk av tvang og makt, f.eks. må spise opp maten.
- Unødvendig fysisk maktbruk, f.eks. ta hardt i armen.
- Urimelig konsekvenser, f.eks. sitte på benken som straff.

Plikten til å melde ifra

Dersom ansatte har mistanke om eller kjennskap til mobbing/krenkelse/utenforskap skal dette meldes i fra til styrer. Barnehagen skal sørge for at mobbing/krenkelse/utenforskap følges opp og stoppes. Dette arbeidet skal dokumenteres.

Prosedyre når mobbing/krenkelse/utenforskap avdekkes mellom barn		
Hva	Ansvar	Gjennomført Dato/Signatur
Når mobbing/krenkelse/utenforskap observeres skal hendelsen drøftes med pedagogisk leder og det skal meldes fra til leder. Den voksne som har observert gir en konkret beskrivelse av situasjonen. Bruk observasjonslogg.	Den ansatte som observerer hendelsen	
Snakk med de involverte barna om det som har skjedd. La barna komme med forslag til hva som kan gjøres. Bruk notatskjema for barnesamtale. Dersom barna ikke har verbalspråk, skal man observere og prøve å tolke barnas kroppsspråk og signaler. Bruk observasjonslogg.	Pedagogisk leder	
Undersøke/kartlegge. Bruk observasjonslogg og sjekkliste.	Pedagogisk leder/ alle ansatte på avdelingen/basen	
Tiltaksplan utarbeides og settes i gang ut fra refleksjon/samtale hos personalet. Bruk skjema for tiltaksplan.	Pedagogisk leder	
Foreldrene til den/de som blir mobbet og til den/de som mobber blir informert og tatt med på råd. Møte hver for seg. (Det <u>kan</u> vurderes om det er hensiktsmessig å ha et møte med begge parter samtidig. Dette må i tilfelle avklares med begge parter, og man må være oppmerksom på taushetsplikten.) Bruk referatskjema foreldresamtale.	Pedagogisk leder / leder	
Oppfølging og evaluering skjer tett den første tiden. Deretter ved behov. Drøfte nye eventuelt endrede tiltak. Bruk observasjonslogg. Bruk evalueringsskjema i tiltaksplanen.	Pedagogisk leder/ alle ansatte på avdeling/basen	
Ny(e) samtale(r) med barn og foreldre ved behov. Bruk notatskjema for barnesamtale. Bruk referatskjema foreldresamtale.	Pedagogisk leder	

Prosedyre ved krenkelser fra voksne		
Hva	Ansvar	Gjennomført Dato/Signatur
<p>Ved mistanke om eller kjennskap til at en voksen utsetter barn for krenkelse, skal leder informeres umiddelbart.</p> <p>Dersom det er leder som utsetter barn for krenkelse, skal barnehageeier informeres umiddelbart.</p>	Den ansatte som har mistanke/kjennskap til situasjonen	
Leder eller barnehageeier skal følge opp saken umiddelbart.	Leder/barnehageeier	

Plikten til å undersøke

Gjennom å undersøke kan barnehagen avdekke om enkeltbarn eller flere barn i en barnegruppe ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Målet med undersøkelsen er å få nok informasjon til å kunne vurdere om det skal settes inn tiltak, og eventuelt hvilke tiltak som skal settes inn.

Sjekkliste/kjennetegn på barn som blir mobbet/krenket/utestengt		
Kjennetegn	Kommentar	Dato/sign
Utestenges fra lek:		
Mangler lekekompetanse		
Mangler språk- og kommunikasjonsferdigheter		
Blir oversett og negativt definert av de ansatte i barnehagen		
Andre kjennetegn:		
Engstelig / usikker		
Beskjeden		
Gråter lett		
Forsvarer seg ikke fysisk/verbalt		
Lav selvtillit		
Ensom		
Utrykker at han/hun er redd for noen av de andre barna		
Viser redsel i enkelte situasjoner		
Mister fatningen og blir hjelpeløst sinte eller redde		
Er mye trist, lei seg, deprimert		
Har lav status blant jevnaldrende		
Oppfattes som lite attraktiv og mindre populær lekekamerat		
Settes utenfor fellesskapet og får mindre beskyttelse fra andre barn		

Andre forhold som kan påvirke barnets situasjon		
Hva	Kommentar	Dato/sign
Har barnet en trygg relasjon til de ansatte?		
Fremmer eller hemmer lekemiljøet gode relasjoner?		
Barnets hjemmeforhold		
Barnehagens dagsrytme		
Overgangssituasjoner		
Hvordan fungerer samarbeidet mellom hjem og barnehage?		

Observasjonslogg/Kartlegging		
Hva er sett/hørt?	Hvem gjelder det?	Dato/Sign

Notat fra barnesamtale**Dato:****Tilstede:****Notat fra samtale:****Eventuelle avtaler:****Underskrift:**

Plikten til å sette inn tiltak

Dersom det er avdekket krenkelser/mobbing/utestenging skal barnehagen sette inn tiltak. Dette gjelder i situasjoner rundt enkeltbarn, men også hvis det er flere barn i en barnegruppe som ikke har det trygt og godt. Barnehagen må aktivt søke etter mulige og egnede tiltak, og velge tiltak ut fra faglige vurderinger. Tiltakene skal være kunnskapsbaserte og barnets beste skal ligge til grunn.

Tiltaksplan (Oppbevares i barnets arkivmappe, kopi til foreldrene)		
Barnehage: Barnets navn:		Avdeling/base: Barnets fødselsdato:
Kort beskrivelse av saken:		
		Dato/sign.
Hvilke tiltak barnehagen har planlagt		
Når skal tiltakene gjennomføres		
Hvem skal gjennomføre tiltakene		
Når skal tiltakene evalueres		

Evaluering av tiltaksplan**Dato:**

Er tiltakene gjennomført? Hvordan har de fungert? Er det sett noen endring/bedring?

Videre tiltak

Hvilke tiltak videreføres? Avtales det nye tiltak? Kan saken avsluttes?

Underskrift ved gjennomgang av tiltaksplan

Dato/ Underskrift pedagogisk leder	Dato/ Underskrift leder
Dato/ Underskrift foresatt	Dato/ Underskrift foresatt

Underskrift ved evaluering av tiltaksplan

Dato/ Underskrift pedagogisk leder	Dato/ Underskrift leder
Dato/ Underskrift foresatt	Dato/ Underskrift foresatt

Referat fra foreldresamtale vedrørende mobbing/krenkelse/utenforskap

Oppbevares i barnets arkivmappe, kopi til foreldrene

Dato: **Tilstede:****Barnehagens beskrivelse av saken****Foreldrenes beskrivelse av saken****Tiltaksplanen blir gjennomgått. Eventuelle kommentarer eller endringer i tiltaksplanen?****Dato for oppfølgingssamtale:**

Underskrift pedagogisk leder	Underskrift leder
Underskrift foreldre	Underskrift foreldre

Litteratur

Lov om barnehager <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Ny mobbelov for barnehager, Psykososialt barnehagemiljø (Pedlex 2021).

Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet 2017).

Barns trivsel – voksnes ansvar, veileder (Utdanningsdirektoratet 2012).

Hele barnet, hele løpet; mobbing i barnehagen, forskningsrapport (Ingrid Lund (red.) 2015).

Tett på- for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø, handlingsplan (Sarpsborg kommune 2021).